

ויגש (95)

מה יכלו אחי יוסף להשיב, לולא נבהלו וְלֹא יִכְלוּ אֶחָיו לְעֲנוֹת אֹתוֹ פִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו (מה, ג)

ממה שאמר הכתוב "וְלֹא יִכְלוּ אֶחָיו לְעֲנוֹת אֹתוֹ פִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו" עולה כי אילו לא נבהלו, יכלו להשיב דבר על תוכחתו. מהי הטענה שאותה יכלו אחי יוסף לטעון? יש לומר: אמרו חז"ל: כל הגדול מחבירו, יצרו גדול ממנו. ממילא מול תוכחת יוסף שהוא קטן של שבטים ואם כן גם יצרו הוא קטן יותר ובנקל יכול היה לכבוש את יצרו ולא להביא את דיבתם רעה על אביהם. זו הטענה שיכלו אחיו להשיבו, אך לא השיבו כי נבהלו מפניו, כעדות הכתוב. זהו הקל וחומר של אבא ברדלא: אם אחי יוסף, שהיה להם מה להשיב, בכל זאת נבהלו, מעתה מה נענה אנו ליום הדין, כאשר יבוא הקב"ה בעצמו לדון עם כל אדם? מה נשיב?

כמוצא שלל רב בשם "רבי יהושע אהרן צבי וינברגר"

אין אדם יכול להקדים את שעת הגזירה אֶל תְּרַגְזוֹ בְּדִרְךָ (מה, כד)

פירש רש"י: אל תפסעו פסיעה גסה. צריך להבין, מה ראה יוסף להזהירם על כך? יש לומר: יוסף הבין שאחיו ירצו להחיש את פסיעותיהם ביום ובלילה כדי למהר ולבשר לאביהם את הבשורה הטובה שעוד יוסף חי, לפיכך אמר להם יוסף תדעו שמן השמים נקצבה שעת בואכם לביתכם ואם תמהרו בהליכה בכדי לבוא עוד באמצע הלילה, סופכם שתתעכבו בדרך בגלל סיבה אחרת, וגם תסכנו את עצמכם, לכן "אֶל תְּרַגְזוּ בְּדִרְךָ", אל תפסעו פסיעה גסה, ודעו ברגע שנגזר לכם להגיע תגיעו בין שתמהרו, בין שתאטו את הדרך.

ספר אוצרות התורה בשם "רבי מקוצק" זצ"ל

וַיֵּרָא אֶת הָעֲגֻלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף וְכוּ' וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד יוֹסֵף (מה, כז, כח)

בבראשית רבה (צד, ד), ויאמר ישראל רב, רב כחו של יוסף בני שכמה צרות הגיעוהו והוא עומד בצדקתו. ותמוה, איך ידע זאת ממה שראה את העגלות, ונראה לפרש על פי מה שאמרו בגמרא (שבת לא). יראת ה' היא אוצרו, שיראת ה' דומה לקב חומטין המקיים את התבואה, וגם אמרו (מגילה ו:): לאוקמי גירסא סייעתא מן שמיא. והנה רש"י כתב שיוסף שלח לאביו סימן על ידי העגלות, שלמד אצלו פרשה עגלה ערופה, ואם כן כשראה יעקב שיוסף עוד נזכר מה שלמד היה בטוח שירא אלוקים הוא והאמין שהוא עומד בצדקתו. ודבר

פִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי וְהַנְעַר אֵינְנִי אֹתִי פֶן אֶרְאֶה בְּרַע אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֶת אָבִי (מד, לד)

לכאורה יש לשאול, הרי היה חייב להשיב את בנימין לפי שנתערב עבורו, ומדוע טען "פֶן אֶרְאֶה בְּרַע אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֶת אָבִי"? אלא באמת כאב ליהודה צערו של אביו יותר מכל הערבות של ב' עולמות. הוא רצה להראות ליוסף כי צערו של אביו יקר בעיניו יותר מכל ועל ידי זה יעורר את רחמיו. ואכן בכך פעל, כמו שכתוב "וְלֹא יִכְלוּ יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק", כאשר נתעלה מנגיעותיו האישיות ולא ביקש עבור עצמו, הצליח לפעול. ואף שנתעורר לכך מחמת הערבות, התעלה ממדריגה עד ששכח מצערו עבור צער של אבא.

זהו משל לתהלוכות בני ישראל עם אביהם שבשמים. יהודי מתחיל לבקש עבור צערו האישי, אולם צריך שיוכל להתעורר על ידי כך עד שיוכל לשכוח מצערו הפרטי, ולבקש רק עבור כבוד שמים ועל צער השכינה, כמו שכתוב במשנה (סנהדרין מו.): אמר רבי מאיר, בזמן שאדם מצטער, שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי, קלני מזרועי.

ספר יגדיל תורה בשם ה"שפת אמת"

מדוע לא יכל יוסף להתאפק מלגלות לאחיו שהוא יוסף לֹא יִכְלֵ יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק (מה, א)

מדוע דוקא עתה לא יכל להתאפק? יש לומר שיוסף קדוש היה בדרגה כה גבוה, וכל הזמן הוא בחן את עצמו, עד כמה יכול הוא לנהוג עם אחיו במידה זו של נקימה, ולמרות כל הקושי שהיה לו בדבר להתנכר לאחיו, התנהג כך, כי היה סבור שכך הוא חייב לנהוג איתם, הוא ידע והכיר בעצמו שהוא עושה זאת לשם שמים, עד שהרגיש שהגיע לגבול, ומכאן והילך כבר אסור לו לנהוג כך, לכן לא יכל יותר להתאפק. לפי זה מדוייק היטב הלשון: "לֹא יִכְלֵ", דפשטות מבינים שזהו ענין רגעי שליבו לא עמד לו יותר, אולם לדברינו. הביאור "לֹא יִכְלֵ" הוא, שאסור היה לו יותר לנהוג כך, ממילא אינו יכול. כפי שמצינו בכמה מקומות שלשון אי יכולת מתפרש על איסור, כגון "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֶיךָ" שאומר התרגום "לִית לך רשו", וכן "לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם"

לחתך עליון בשם "רבי אשר קלמן זצ"ל"

הלכה: גילה שהטלית הוא פסול, האם צריך לפשוט

כתב **המ"ב** (סימן יב סק"ג): ופשוט דכשנפסלים הציצית צריך לפשוטו, ולא מהני לעמוד על עומדו שלא ילך ד' אמות, דאין דין ד' אמות אלא להולך בלא ציצית. ולקמן (סימן יג במ"ב) מובא שאם יהיה לו גנאי גדול אם יצטרך לפשוט הטלית קטן או גדול, כגון בנמצא בבית הכנסת בעת התפילה, או ברחוב במקום הילוך בני אדם, יוכל להמתין עד שיבוא לאיזה מקום צנוע ולפשוט שם הטלית, אך יזדרז במהירות האפשרית לילך לפשוט הטלית. ובפסקי תשובות (אות ד'), כתב אין היתר אמור אלא א"כ יש לו גנאי גדול, כי אז אין צריך לפשוט הטלית, ואף אם רוצה למחול על כבודו אפשר שאינו רשאי. גדר גנאי גדול תלוי לפי המקום והזמן וחשיבות האדם.

פסקי תשובות חלק א'

פתגם: החיים הם כגלידה, אם אינך מנצלם הם נמסים ולא נשאר כלום.

ספר "שמחלה"

תקירה: הבדלה בתפילה

מדין נוסח התפילה, או כדי להתיר עשיית מלאכה (צפנת פענח כללי התורה והמצוות ח"א דף ה' הבדלה בתפילה ועל הכוס: מחלוקת תנאים).

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: זכות אבות

בנו של רבי יוסי בר מברסק השתדך עם בתו של עשיר מופלג, שהקציב לו נדוניה נכבדה בסכום של שלושת אלפים רובל. למחר שמע רבי יוסי בר את בנו החתן מתרברב ומתפאר בפני חבריו על הנדוניה הגדולה שנפלה בחלקו, אמר לו: אל תזנח דעתך, בני, נדוניה זו הקצבה לי ולא לך, חייך החתן ואמר: הוא אומר, אבא, שאינך שווה יותר משלושת אלפים רובל? השיב לו אביו אף הוא בחיוך: אמנם אני שווה הרבה יותר מזה, אבל אני יוצא נפסד משום שאתה מעורב באמצע.

ספר "חד וחלק" חלק ב'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, צדוק בן מרים. לעילוי נשמת של גינט מסעודה בת ג'ולי יעל, לעילוי נשמת שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר.

זה מרומז בפסוק "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכו' למען תזכרו וכו' ", שע"י זהירות מחטא זוכים לזכירת התורה.

ספר מטעמי שולחן שבת

מעשה יוסף מלמדנו ללכת אחרי הקב"ה בעינים עצומות. יוֹסֵף יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָךְ (מו, ד)

ההבנה הפשוטה בפסוק היא, שכעת מבטיח הקב"ה ליעקב שיוסף יהיה בחיים בשעת מותו, והוא אשר יעצם את עיניו, כדרך שנוהגים לעשות למתים. מדוע בדיוק עכשיו צריך הקב"ה להבטיח זאת ליעקב? יש לומר: עשרים ושתים שנים חלפו מאז יצא יוסף מבית אביו ללא שוב. במהלך שנים אלו יושב יעקב בארץ כנען ומתאבל על בנו, לעומת זאת בארץ מצרים מתרחש הבילתי יאומן, יוסף, עבד הפשוט, הופך לאדון לכל מצרים, ומפרסם את דבר ה' בקרב מיליונים הכפופים תחתיו, מי היה מאמין שמתוך מעמקי הצער והיגון תצמיח ישועה כה גדולה? הלא זהו סימן מובהק להשגחה הפרטית של הקב"ה בעולם! כעת כשעומד יעקב אבינו בפרשת דרכים, אומר הוא לעצמו: האם עלי לרדת למצרים? לאברהם אבינו הקב"ה הורה ללכת לארץ כנען, וזו הארץ המובטחת לו ולזרעו, אם כן לאיזו תכלית עלי לעזוב הכל ולרדת למצרים, אל העתיד הלא ברור, אולי עדיף, בעצם, להישאר בארץ? אומר לו הקב"ה: "יֹסֵף יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָךְ", המהלך העל טבעי שארע עם יוסף, מלמדך כי בכל מקרה אני עושה עבורך את הטוב ביותר ולכן גם אם זה נראה לך דבר לא פשוט עליך לעצום עינים וללכת אחרי.

ומתוך האור בשם ה"משך חכמה"

וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי תַיִךְ (מו, ח)

דברי פרעה לכאורה תמוהים, יעקב אבינו מגיע למצרים, סוף סוף פוגש פרעה את אביו של אותו יוסף אנדי, זה שהציל את כל מצרים, זה שידע לפתור את החלום ואף לייעץ עצה שתציל את העולם כולו מתרפת רעב, ובפגישה הראשונה השאלה הראשונה שעולה על דעתו לשאול את יעקב היא: "בן כמה אתה"? זה בדיוק מה שמטריד אותו? לא יותר מתאים היה לשאול איך מגדלים ילדים חכמים כמו יוסף, או שאלה אחרת מעין זו? אלא שפרעה הרי עשה מעצמו אלוה, ואלוה מתאים לו להיות אֱלֹמֶת, כזה שאינו מן העולם. ובאמת פרעה כבר התייאש מה מחשבה שלא ימות לעולם, ובכל אופן חפץ להאריך ימים כמה שיוכל, לכן כשראה את יעקב אבינו, הזקן המופלג, התעניין מיד כיצד זכה לאותה אריכות ימים מופלגת: אמור לי, בן כמה אתה ומה סוד אריכות הימים שזכית לה.

ומתוך האור בשם "רב מרדכי מירון"

